

Biyopsikososyal Boyutlarıyla Çocuk

Editörler: Rıza GÖKLER · Barış DEMİREL

Editörler: Prof. Dr. Rıza GÖKLER - Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL

BİYOPSİKOSOSYAL BOYUTLARIYLA ÇOCUK

e - ISBN 978-625-6810-64-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Çocukluk, gelişimsel olarak yetişkinlikten farklı özelliklere sahip olan ve biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutlarda birçok değişim ve deneyimin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemin sağlıklı olarak geçirilmesi, yetişkinlik dönemine gelindiğinde bireyin aile ilişkileri başta olmak üzere sosyal ilişkileri üzerinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla çocukluk döneminin insan gelişimindeki yerinin daha fazla ön plana çıktığı söylenebilir.

Bu kitapta da birçok farklı profesyonel tarafından çocuk odaklı konular irdelenmiş, var olan sorunlar ya da olası sorunların neler olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca sorunların giderilmesi veya etkilerinin asgari düzeye indirilmesi adına neler yapılabileceğine de çalışma içinde yer verilmiştir.

Literatüre önemli katkılar vereceğini düşündüğümüz ve disiplinler açısından çocuk ve çocukluk dönemini ele alan bu çalışmanın çocuk gelişimi, psikolojik danışma ve rehberlik, psikoloji, sosyal hizmet ve sosyoloji disiplinlerinde öğrenim gören öğrenciler, uygulayıcı ve akademisyenler başta olmak üzere çocuk konusuna ilgi duyan herkes için önemli bir kaynak olacağı kanaatindeyiz.

İşbirliğini esas alan uzun soluklu bir çalışmanın sonucunda bu eseri literatüre kazandırmanın mutluluğunu yaşarken yararlanıcılarının da çok olmasını temenni ediyoruz.

Prof. Dr. Rıza GÖKLER

ORCID No: 0000-0002-9821-4095

Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL

ORCID No: 0000-0001-5916-4999

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Rıza GÖKLER - Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL

BİRİNCİ KISIM: GELİŞİM VE HAKLAR

1. Bölüm: Çocukluğa Tarihsel ve Kültürel Bakış

Doç. Dr. Murat ŞAHİN, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9025-1860

2. Bölüm: Çocuk Hakları ve Çocuk Katılımı

Öğr. Gör. Dr. Atilla ALTUN, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7860-706X

3. Bölüm: Çocuğun Biyolojik Gelişimi

Öğr. Gör. Dr. Tuncay ÇORAK, Bartın Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3522-6873

4. Bölüm: Çocuğun Psikososyal Gelişimi

Dr. Öğr. Üyesi Sare TERZİ İLHAN, Amasya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7728-8909
Doç. Dr. Hasan EŞİCİ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3659-3074

İKİNCİ KISIM: ÇOCUKLUK DÖNEMİ SORUNLARI

5. Bölüm: Ebeveyn Yoksunluğu

Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5916-4999

6. Bölüm: Çocuk ve Eğitim

Öğretmen Salih Yasin YAŞAR, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3691-0220

7. Bölüm: Çocuk İşçiliği

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan GÜNEY, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2786-9761

8. Bölüm: Çocuk ve Bağımlılık

Dr. Öğr. Üyesi Rauf YANARDAĞ, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5783-2137
Uzm. Dr. Güliz AYDEMİR ACAR, Denizli Merkezefendi İlçe Sağlık Müdürlüğü
ORCID No: 0000-0002-8170-4530

9. Bölüm: Çocuk ve Engellilik

Öğr. Gör. Dr. Abdulkadir KARABULUT, Hitit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5953-9823

10. Bölüm: Çocuk ve Suç

Öğr. Gör. Kıvanç UZUN, Kırklareli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9971-8711
Öğr. Gör. Hacer AKÜLKÜ, Kırklareli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2912-1917

11. Bölüm: Çocuk ve Şiddet

Shu Hürü AKALIN SOLMAZ, Adapazarı Şükrü Enez Sosyal Hizmet Merkezi
ORCID No: 0000-0001-6017-5505
Öğr. Gör. Umut SOLMAZ, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1112-3041

ÜÇÜNCÜ KISIM: ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

12. Bölüm: Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi

Öğr. Gör. Uğur ATALAR, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1380-5783

13. Bölüm: İngiltere’de Çocuk Koruma Sistemi

Doç. Dr. Ömer Faruk CANTEKİN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5096-3233
İhsan ESEN, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-3794-1504

14. Bölüm: Norveç’te Çocuk Koruma Sistemi

Dr. Öğr. Üyesi Yavuz ASLAN, Mardin Artuklu Üniversitesi
ORCID No: 0009-0008-4248-4062

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

BİRİNCİ KISIM GELİŞİM VE HAKLAR

1. BÖLÜM

ÇOCUKLUĞA TARİHSEL VE KÜLTÜREL BAKIŞ

Giriş.....	3
Kavramsal Boyutlarıyla Çocuk ve Çocukluk.....	3
Sosyal Bilimlerde Çocuk ile İlgili Yaklaşımlar.....	6
Tarihsel Boyutlarıyla Çocuk.....	8
Sosyolojik Boyutlarıyla Çocuk.....	9
Kültürel Olarak Çocuk.....	14
Çocuğun Toplumsal Kabulü.....	16
Sonuç.....	16
Kaynakça.....	17

2. BÖLÜM

ÇOCUK HAKLARI VE ÇOCUK KATILIMI

Giriş.....	21
Katılımın Tarihsel Temelleri.....	23
Katılım Türleri ve Modelleri.....	25
Ulusal ve Uluslararası Boyutta Çocuk Haklarının Gelişimi.....	29
Bir Çocuk Hakkı Olarak Katılım.....	32
Çocuk Katılımını Etkileyen Faktörler.....	34
Aile ve Okul Ortamında Çocuk Katılımı.....	38
Dezavantajlı Çocuklarda Katılım.....	39
Sonuç.....	42
Kaynakça.....	45

3. BÖLÜM

ÇOCUĞUN BİYOLOJİK GELİŞİMİ

Giriş.....	47
Biyolojik Gelişim ve Etkileyen Faktörler.....	47
Genetik Faktörler.....	48
Çevresel Faktörler.....	49

Endokrin Sistem	49
Beslenme.....	50
Anne Beslenmesi	50
Bebek Beslenmesi.....	50
Ebeveyn Davranışı	51
Sosyokültürel Faktörler	51
Sosyoekonomik Farklılıklar	52
Biyolojik Gelişim Dönemleri.....	52
Doğum Öncesindeki Gelişim	52
Doğum.....	54
Doğumun Evreleri	54
Yenidoğan Döneminde Gelişim	54
Yenidoğan Döneminde Fiziksel ve Beyin Gelişimi	55
Bebeklik Döneminde Gelişim	56
Bebeklik Döneminde Fiziksel Gelişim ve Beyin Gelişimi	57
İlk Çocukluk Döneminde Gelişim	62
İlk Çocukluk Döneminde Fiziksel Gelişim ve Beyin Gelişimi	62
Orta Çocukluk Döneminde Gelişim	66
Orta Çocukluk Döneminde Fiziksel Gelişim ve Beyin Gelişimi.....	66
Ergenlik Döneminde Gelişim	68
Ergenlik Dönemindeki Fiziksel Gelişim ve Beyin Gelişimi	68
Sonuç.....	70
Kaynakça.....	71

4. BÖLÜM

ÇOCUĞUN PSİKOSOSYAL GELİŞİMİ

Giriş.....	77
Psikosozyal Gelişim Kavramı.....	77
Psikosozyal Gelişimin Önemi.....	78
Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Evreleri.....	78
Çocukluk Dönemi ve İyi Oluş (Karakter Güçleri).....	81
Çocukluk Dönemi Ve Psikolojik İhtiyaçlar	84
Çocukluk Dönemi Ve Ebeveynlerle İlişkiler (Bağlanma ve Ebeveyn Tutumları)	85
Bağlanma.....	85
Ebeveyn Tutumları.....	87
Çocukluk Dönemi ve Kardeş İlişkileri	89
Çocukluk Dönemi ve Akran İlişkileri (Akran Zorbalığı).....	90
Çocukluk Dönemi ve Dijitalleşme (Siber Zorbalık, Ekran Bağımlılığı).....	91

Siber Zorbalık	92
Ekran Bağımlılığı	93
Çocukluk Dönemi ve Okul (Okula Uyum, Okula Bağlılık, Okul Reddi)	94
Okula Uyum	94
Okula Bağlılık	94
Okul Reddi	96
Çocukluk Dönemi ve Oyun	96
Kaynakça	97

İKİNCİ KISIM ÇOCUKLUK DÖNEMİ SORUNLARI

5. BÖLÜM EBEVEYN YOKSUNLUĞU

Giriş	107
Aile Kavramı ve Değişen Aile Yapıları	108
Bağlanma Sürecinde Ebeveyn	108
Ebeveyn Yoksunluğuna Götüren Nedenler	111
Ebeveyn Yoksunluğunun Çocuk Üzerindeki Etkileri	113
Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Ebeveyn Yoksunluğu	113
Okul Dönemi Çocuklarında Ebeveyn Yoksunluğu	115
Ergenlik Döneminde Ebeveyn Yoksunluğu	115
Yetişkinlik Döneminde Ebeveyn Yoksunluğu	117
Ebeveyn Yoksunluğunun Olumsuz Sonuçlarının Giderilmesi	118
Sonuç	119
Kaynakça	120

6. BÖLÜM ÇOCUK VE EĞİTİM

Giriş	123
Eğitime Felsefi Açılardan Bakış	125
Eğitimde Ailenin Önemi ve Aile Eğitimi	128
Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sistemi	130
Geçmiş Türk Devletlerinde Eğitim	131
Eski Türk Devletlerinde Eğitim	131
Ortaçağ Dönemi Türk Devletlerinde Eğitim	131
Cumhuriyet Sonrası Dönemde Eğitim	133
Türk Eğitim Sistemi Sorunları	135

Sonuç	137
Kaynakça.....	138

7. BÖLÜM ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

Giriş	143
Çocuk Emegi, Çalışan Çocuk ve Çocuk İşçi Kavramları	144
Çocuk İşçiliğinin Tarihsel Süreçteki Yeri	145
Çocuk İşçiliğinin Nedenleri	147
Ekonomik Nedenler	147
Eğitim ile İlgili Sorunlar	147
Göç	148
Geleneksel Bakış	150
İşsizlik ve Kayıtdışı İstihdam	150
Covid 19 Pandemi Süreci ve Çocuk İşçiliğine Etkileri	150
Çocuk İşçiliğinin Etkileri ve Sonuçları	151
Dünyada Çocuk İşçiliğinin Mevcut Durumu	151
Dünyada Çocuk İşçiliği ile İlgili Sözleşme ve Hukuki Düzenlemeler.....	155
Milletler Cemiyeti ve BM Düzenlemeleri	155
Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Düzenlemeleri	157
Uluslararası Çalışma Örgütü Hukuki Düzenlemeleri	159
Türkiye’de Çocuk İşçiliğinin Mevcut Durumu	161
Türkiye’de Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine Yönelik Uygulamalar	163
Anayasa.....	164
4857 Sayılı İş Kanunu	164
222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu	165
3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu	165
Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023).....	166
Çocuk İşçiliğini Önlemeye Yönelik Diğer Çalışmalar	166
Sonuç.....	166
Kaynakça	168

8. BÖLÜM ÇOCUK VE BAĞIMLILIK

Giriş.....	171
Bağımlılık ve Çeşitleri.....	172
Bağımlılık Çeşitleri.....	172
Madde Bağımlılığı.....	174

Çocukluk Dönemi.....	175
Çocukluk Dönemi Özellikleri ve Risk Grupları.....	175
Çocukluk Döneminde Bağımlılığın Nedenleri ve Sonuçları.....	177
Çocuk ve Bağımlılık Konusunda Dünya ve Türkiye'deki Durum.....	181
Çocuklarda Bağımlılığın Tedavi ve Rehabilitasyon Süreci	183
Bağımlılığın Önlenmesi ve Tedavisinde Multidisipliner Bakış.....	184
Sonuç.....	186
Kaynakça.....	187

9. BÖLÜM ÇOCUK VE ENGELLİLİK

Giriş.....	191
Engellilik Tanımları ve Sınıflandırılması.....	192
Dünyada ve Türkiye'de Özel Gereksinimli Çocukların Yasal Hakları.....	194
Dünyada ve Türkiye'de Özel Gereksinimli Çocukların Durumu.....	197
Özel Gereksinimli Çocuklar ve Aileleri	199
Sonuç	200
Kaynakça.....	201

10. BÖLÜM ÇOCUK VE SUÇ

Giriş.....	203
Kavramsal Açıdan Suç	204
Suç Davranışını Açıklayan Yaklaşımlar	204
Bireysel Teori	205
Klasik Ekol (Okul)	205
Neo-Klasik Ekol (Yeni Klasik Ekol).....	205
Pozitivist Ekol	206
Kartografik (Coğrafi) Ekol	206
Biyolojik Teori	206
Psikolojik Teori.....	207
Sosyolojik Teori	207
Çocuk Suçluluğunun Tanımı ve Suça Sürüklenen Çocuk	208
Çocuk Suçluluğuna Etki Eden Faktörler	209
Aile ve Çevresel Nedenler	210
Bireysel Nedenler	212
Türkiye'de Suça Sürüklenen Çocuk Olgusu	213
Suç Sürüklenen Çocuk Olgusuna Dünyadan Örnekler	214

Çocuk Adalet Sistemi.....	217
Kolluk Kuvvetleri (Çocuk Büro Amirliği/Çocuk Şube)	220
Çocuk Mahkemeleri	221
Denetimli Serbestlik Hizmetleri	222
Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri.....	222
Adli Görüşme Odası.....	223
Çocuk Adalet Merkezi	224
Çocuk Ceza İnfaz Kurumları.....	224
Çocuk Eğitimevi.....	225
Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumları	225
Çocuk Adalet Sisteminde Görev Alan Mesleki Personelin Görevleri.....	226
Sonuç.....	227
Kaynakça.....	228

11. BÖLÜM ÇOCUK VE ŞİDDET

Giriş.....	233
Çocuk İhmali ve İstismarı.....	233
Çocuk İhmali ve İstismarının Türleri	235
Fiziksel İstismar.....	235
Duygusal İstismar.....	236
Cinsel İstismar	237
Çocuk İhmali.....	238
Çocuk İhmal ve İstismarını Açıklayan Modeller	239
İhmal ve İstismarın Nedenleri	241
Aile ve Çocuğun Özelliklerden Kaynaklı Nedenler	241
Toplum ve Çevreden Kaynaklı Nedenler	242
İhmal ve İstismarın Çocuklar Üzerindeki Etkileri.....	244
Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması.....	245
Birincil Koruma ve Önleme.....	246
İkincil Koruma ve Önleme	246
Üçüncül Koruma ve Önleme	247
Çocuk İhmali ve İstismarını Önlemeye Yönelik Uygulamalar.....	247
Sağlık Bakanlığı Bünyesinde Yürütülen Uygulamalar	247
Çocuk İzlem Merkezi	247
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Bünyesinde Yürütülen Uygulamalar	248
Çocuğun Aile Yanında Bakımı ve Korunması	248
Çocuk Evleri Sitesi(ÇES).....	249

Çocuk Evleri	249
Çocuk Bakım Kuruluşları	249
Adalet Bakanlığı Bünyesinde Yürütülen Uygulamalar	250
Adli Görüşme Odaları.....	250
Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesinde Yürütülen Uygulamalar	251
Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Hizmet Veren Sivil Toplum Kuruluşları...	251
Hayat Sende Derneği	252
Eksi 25 Derneği	252
Saadet Öğretmen Çocuk İstismarı ile Mücadele Derneği (UCİM)	252
Sonuç.....	252
Kaynakça.....	253

ÜÇÜNCÜ KISIM ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

12. BÖLÜM TÜRKİYE'DE ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

Giriş.....	259
Çocuk Koruma Sistemi ve Unsurları	260
Devlet	261
Piyasa	262
Aile	263
Sivil Toplum	264
Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi.....	266
Kurumsal Bakım Hizmetleri.....	268
Çocuk Evleri	269
Çocuk Evleri Sitesi	271
Aile Yanında Bakım Hizmetleri.....	272
Koruyucu Aile Hizmeti	272
Evlat Edinme Hizmeti	274
Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti.....	275
Sonuç	276
Kaynakça.....	278

13. BÖLÜM İNGİLTERE'DE ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

Giriş.....	281
1. Önleme	282
2. Üstünlük.....	282

3. Ortaklık	282
4. Koruma.....	282
5. Ebeveyn Sorumluluğu	282
İngiltere Çocuk Koruma Sisteminin Tarihi	283
Hayırsever ve Dini Örgütler	283
1889 Tarihli Çocuk Sözleşmesi.....	283
1948 Çocuklar Yasası	284
1963 Çocuklar ve Genç Kişiler Yasası	284
1989 Çocuklar Yasası.....	284
Çocuk Hakları.....	285
Çocuğun Korunma Hakkı	285
Sağlık Hakkı	286
Rehabilitasyon Hakkı.....	287
Çocuğun Görüşlerini İfade Etme Hakkı	288
Ebeveyn Olarak Devlet	288
Kalıcılık İlkesi	288
Uzun Vadeli Koruyucu Aile.....	289
Çocuk Bakım Servisleri	290
Çocuk Koruma Sisteminin İşleyişi.....	291
Ekolojik Yaklaşım	291
Bütüncül Bakış Açısı.....	291
Ebeveyn Programları	291
Bakım İşlemleri	292
Sonuç	292
Kaynakça.....	294

14. BÖLÜM NORVEÇ'TE ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

Giriş.....	297
Refah Devleti Sınıflandırması.....	298
Norveç Refah Devleti Modeli	299
Norveç Refah Devleti Modelinde Sunulan Hizmetler	300
Norveç'te Çocuk Koruma Sistemi.....	301
Norveç Refah Devleti Modelinde Çocuklarla İlgili Yasal Düzenlemeler	303
Norveç Refah Devleti Modelinde Koruyucu Aile Hizmetleri.....	305
Sonuç.....	306
Kaynakça.....	308
Editörler ve Yazarlar Hakkında	311

BİRİNCİ KISIM

GELİŞİM VE HAKLAR

BÖLÜM 1

Çocukluğa Tarihsel ve Kültürel Bakış
Doç. Dr. Murat ŞAHİN

BÖLÜM 2

Çocuk Hakları ve Çocuk Katılımı
Öğr. Gör. Dr. Atilla ALTUN

BÖLÜM 3

Çocuğun Biyolojik Gelişimi
Öğr. Gör. Dr. Tuncay ÇORAK

BÖLÜM 4

Çocuğun Psikososyal Gelişimi
Dr. Öğr. Üyesi Sare TERZİ İLHAN
Doç. Dr. Hasan EŞİCİ

